הברווז הצולע מסיאול: המהלך הדרמטי שעלול לסיים את כהונתו של נשיא דרום קוריאה

written by יוסף רוזן | 04.12.2024

בצעד מפתיע, נשיא דרום קוריאה, יון, הכריז על ממשל צבאי אתמול (שלישי), מהלך שהחזיק מעמד רק שש שעות, עד שלבסוף נאלץ להתקפל ולבטל את המהלך השנוי במחלוקת, בעקבות לחץ מצד מפלגתו, מצד האופוזיציה וכן מהציבור. כעת נראה שימיו של יון כנשיא דרום קוריאה ספורים, ותהליך ההדחה בפרלמנט (האסיפה הלאומית) הקוריאני כבר קורם עור וגידים. ההצבעה על המהלך תתקיים בשבת הקרובה.

מה הוביל את הנשיא יון למהלך כה נואש, חסר אחריות וחסר היתכנות פוליטית, שצפוי להסתיים ככל הנראה במשפט נגדו וייתכן גם מאסר בפועל? כדי לענות על השאלה, יש להבין את המערכת הפוליטית בדרום קוריאה: לקוריאה הדרומית משטר נשיאותי, שבו הנשיא הוא ראש המדינה והצבא, ועל כן בסמכותו גם להכריז על ממשל צבאי. אולם, בקוריאה, הנשיא מוגבל פוליטית, בין היתר, על מנת למנוע חזרה לשלטון צבאי ריכוזי כפי שהיה עד לשנת 1987. כך, הנשיא הקוריאני רשאי לכהן קדנציה אחת בלבד, למשך 5 שנים בסך הכול, ולפרלמנט הקוריאני יש את הכוח להוביל להדחתו. בשל מגבלה זו, הנשיא בקוריאה הופך ל"ברווז צולע" בדרך כלל כבר אחרי שנתיים וחצי לכהונתו, בדיוק נקודת הזמן הנוכחית שבה נמצא יון.

תחילת הדרך של יון כנשיא הייתה מאתגרת במיוחד מלכתחילה ולא בישרה טובות. בבחירות לנשיאות במאי 2022, יון גבר על יריבו ב-0.8% בלבד, נתון שגם המחיש את הקיטוב בין שתי המפלגות המרכזיות בקוריאה. האסיפה הלאומית הייתה לעומתית לנשיא יון מהרגע הראשון והחזיקה ברוב משמעותי שגם נשמר לאחר הבחירות לפרלמנט באפריל 2024 – מפלגתו של יון, "כוח העם" (People's Power) הימנית, קיבלה 108 מושבים בפרלמנט בן 300 המושבים, והמפלגה הדמוקרטית זכתה ב-170 מושבים. למעשה, יון הוא הנשיא היחיד בהיסטוריה של קוריאה שבשום שלב בכהונתו לא החזיק ברוב בפרלמנט.

מצב זה שבו לנשיא אין רוב בפרלמנט, וכן היעדר תמיכה משמעותית מהציבור הקוריאני, הקשה מאד על יון לקדם חוקים ורפורמות שהתחייב להם במהלך הקמפיין, בדגש על הכלכלה. כמו כן, תפקידו הקודם כתובע הכללי של קוריאה, במהלכו העמיד לדין נשיאים לשעבר, כולל ממפלגתו, ואף את יו"ר סמסונג, יצרו לנשיא יון הרבה מאד אויבים. בסוף חודש נובמבר, סקר שנערך ע"י גאלופ, מצא כי יון זוכה רק ל-19% תמיכה בקרב הציבור, כאשר הסיבה המרכזית לכך היא כלכלית. באופן מפתיע, דווקא מפלגתו של יון זכתה לשיעורי תמיכה גבוהים יותר, ואף עקפה את האופוזיציה.

על אף הצלחת דרום קוריאה בזירה הבינ"ל, בין היתר, כמוקד של חדשנות ותרבות פופ מובילה, זו לא תורגמה לשיפור במצב הכלכלי בבית, כאשר מחירי הדיור הרקיעו שחקים, ירידה בפריון, קשיים לתת מענה תעסוקתי לסטודנטים המסיימים את לימודיהם, התקיימו מחאות ושביתות של מערכת הבריאות על רקע תנאי עבודה לא הולמים. מתנגדיו של יון כינו אותו מושחת, בעוד שיון וסביבתו האשימו את האופוזיציה בהיותה פרו-צפון קוריאה. ברבעון השלישי השנה, כלכלת קוריאה שהינה הרביעית בגודלה באסיה לא צמחה כלל, והמטבע המקומי המשיך לצנוח מול הדולר.

הקש שכנראה שבר את גב הגמל והוביל למהלך החריג של יון היה אי אישור התקציב שיון הגיש לפרלמנט, ובמקומו העברת תקציב מצומצם שאינו מספיק למימוש שאיפותיו של יון. במקביל, האופוזיציה פעלה להדחתם של בכירים בממשל יון, בשל הימנעותם מלחקור פרשייה הקשורה לרעייתו של יון. כיוון שקוריאה הינה מדינה משמעותית באסיה, כלכלית וביטחונית, ושותפה חשובה של ארה"ב, למשבר הפוליטי במדינה יש השלכות רחבות יותר מאשר הזירה הפנימית בלבד.

בעוד כחודש טראמפ יכנס לבית הלבן, וכבר עכשיו נראה כי הזירה המרכזית מבחינתו במדיניות החוץ היא אסיה והיריבות מול סין. לשם כך, טראמפ יצטרך לחזק ולעצב מחדש את מארג הבריתות של ארה"ב באינדו-פסיפיק, והתנאים הנוכחיים אינם אידיאליים לכך. לצד המשבר הפוליטי בקוריאה, ישנה גם ממשלה חדשה ביפן שטרם הצליחה לייצב את המערכת הפוליטית שהפכה לשברירית יותר מאז שלטונו של אבה. בפיליפינים, גם כן משבר פוליטי ומאבק אלים בין סגנית הנשיא לנשיא, הכולל איומים בהתנקשות, הפיכה צבאית והדחה. בנוסף לאלה, גם אוסטרליה מתכוננת לבחירות פדרליות שיתקיימו כנראה במאי 2025. אלה מציבים נקודת פתיחה מאתגרת במיוחד עבור טראמפ מול שותפותיו במרחב.

פורסם בישראל היום, בתאריך 04.12.2024.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.